

Verklaring inzake beleggingsbeginselen

Introductie

Deze 'Verklaring inzake beleggingsbeginselen' (hierna: Verklaring) beschrijft op beknopte wijze de uitgangspunten van het beleggingsbeleid van Stichting Pensioenfonds Staples (hierna: het pensioenfonds). De uitgangspunten worden door het bestuur vastgesteld.

Conform geldende wet- en regelgeving gaat de Verklaring in op:

1. de doelstelling van het beleggingsbeleid;
2. de risicohouding en het gevoerde risicoprofiel
3. de beleggingsbeginselen, in het bijzonder de toegepaste wegingmethodes voor beleggingsrisico's en de strategische allocatie van de activa in het licht van de aard en de looptijd van de pensioenverplichtingen van het pensioenfonds.
4. de organisatie en procedures;

De Verklaring is als bijlage bij de actuariële- en bedrijfstechnische nota van het pensioenfonds opgenomen en wordt om de drie jaren herzien. Daarnaast wordt de Verklaring onverwijld herzien als er tussentijds een belangrijke wijziging in het beleggingsbeleid optreedt.

Op verzoek van een belanghebbende bij het pensioenfonds wordt de Verklaring verstrekt.

1. Doelstelling van het beleggingsbeleid

Het pensioenfonds is het pensioenfonds voor (ex-) medewerkers van Staples Nederland Holding B.V. en haar werkmaatschappijen (hierna: de aangesloten onderneming) en voert de pensioenregelingen ten behoeve van de financiële gevolgen van pensionering, arbeidsongeschiktheid en overlijden. Het pensioenfonds is onder andere verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid.

Het pensioenfonds belegt vanuit de "prudent person" gedachte. Dit komt in grote mate overeen met dat wat de Nederlandsche Bank (DNB) 'op solide wijze' beleggen noemt. Daarbij moeten de beleggingen voldoen aan kwalitatieve beginselen van veiligheid, kwaliteit en spreiding van risico's.

In lijn hiermee is de doelstelling van het beleggingsbeleid: "het op lange termijn realiseren van een zo hoog mogelijk rendement uitgaande van de strategische asset allocatie bij een acceptabel risico, rekening houdend met de verplichtingenstructuur van het pensioenfonds".

Om de doelstelling te waarborgen wordt bij het bepalen van het strategisch beleggingsbeleid rekening gehouden met het bepaalde bij en krachtens de Pensioenwet (PW), de verplichtingenstructuur en de financiering van het pensioenfonds zoals vastgesteld in de uitvoeringsovereenkomst met de aangesloten onderneming en de door de sociale partners vastgestelde risicohouding.

2. Risicohouding

De risicohouding van het bestuur komt tot uiting in een prioritering van de verschillende doelstellingen. Die is als volgt, waarbij sommige doelstellingen qua prioritering redelijk vergelijkbaar zijn:

1. Realisatie van een koopkrachtbestendig pensioen en het beoogd pensioenresultaat;
2. Minimalisatie van de kans op kortingsmaatregelen en de omvang van een korting;
3. Stabiele dekkingsgraad en maximalisatie van de dekkingsgraad;
4. Stabiele premie;
5. Minimalisatie van het premieniveau.

De door de sociale partners geformuleerde risicohouding komt kwantitatief tot uiting via:

- Op korte termijn: de hoogte en bandbreedte van het vereist eigen vermogen dat het pensioenfonds moet aanhouden.
- Op lange termijn: het vaststellen van ondergrenzen van het pensioenresultaat.

Uit de risicohouding volgt een bandbreedte voor het vereist eigen vermogen op korte termijn. Deze is (strategisch) vastgesteld op 114% tot 122%.

Voor de risicohouding op de lange termijn stelt het Bestuur in overleg met de sociale partners ondergrenzen vast middels een kwalitatieve onderbouwing en in lijn met de risicohouding. Hiervoor wordt de Haalbaarheidstoets gebruikt die het pensioenfonds jaarlijks moet uitvoeren. Het doel van de haalbaarheidstoets is om een uitspraak te doen over de verwachtingen en de risico's van de pensioenambitie over een horizon van 60 jaar op een door DNB gepubliceerde scenarioset. In een haalbaarheidstoets stelt het pensioenfonds het verwachte pensioenresultaat vast. Het pensioenresultaat meet het verwachte behoud aan koopkracht van de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen.

Bij het uitvoeren van de haalbaarheidstoets zijn drie resultaten ten aanzien van de toetsing van het pensioenresultaat van belang:

6. startend vanuit een situatie waarbij het pensioenfonds beschikt over het vereist eigen vermogen: de mediaan van het verwachte pensioenresultaat;
7. startend vanuit de feitelijk financiële situatie: de mediaan van het verwachte pensioenresultaat; en
8. de maximale afwijking ten opzichte van de mediaan in het geval van een "slechtweerscenario".

Deze ondergrenzen zijn in onderstaande tabel weergegeven:

Uitgangssituatie		
Evenwichtssituatie	Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat	95%
Feitelijke positie	Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat	95%
	Maximale afwijking in een slecht-weer scenario	30%

3. Beleggingsbeginselen

3.1. Het beleggingsproces

Het pensioenfonds is ervan overtuigd dat het hebben van een strak en gedisciplineerd beleggingsproces een essentiële voorwaarde is voor een consistent en succesvol beleggingsbeleid dat in overeenstemming is met de doelstellingen van het pensioenfonds.

Onder het beleggingsproces wordt verstaan het geheel van regels, dat toeziet op de voorbereiding en de uitvoering van het beleggingsbeleid alsmede het beheer van de beleggingen en de bewaking ervan. Het pensioenfonds verlangt van alle leidinggevenden en medewerkers binnen de organisatie van het pensioenfonds er op toe te zien dat gehandeld wordt in overeenstemming met de regels van het beleggingsproces.

Voor wat betreft alle onderdelen van het beleggingsproces dient adequate deskundigheid te zijn gewaarborgd. Dit geldt dus beleidsontwikkeling, beleidsbepaling, implementatie van en toezicht op de realisatie van het beleggingsbeleid. Ook indien onderdelen van het beleggingsproces worden uitbesteed ziet het pensioenfonds erop toe dat de bestuursorganen voldoende expertise ter beschikking staat.

3.2. Toegestane beleggingen

In beginsel sluit het pensioenfonds geen beleggingscategorie, –instrument of –techniek uit. Daarentegen werkt het pensioenfonds uiteraard niet mee aan een beleggingstransactie die verboden is, bijvoorbeeld op grond van het internationaal recht. In dit kader heeft het pensioenfonds op het gebied van administratieve organisatie en interne controle concrete maatregelen getroffen ter naleving

van antiterrorismewetgeving, in het bijzonder de Sanctiewet 1977 en de op grond van die wet vastgestelde regelingen en besluiten met betrekking tot het financieel verkeer.

Verder onthoudt het pensioenfonds zich van beleggingstransacties indien:

- daardoor strafbare of moreel verwerpelijke gedragingen worden bevorderd;
- die in onmiddellijk verband staan met een schending van mensenrechten of fundamentele vrijheden.

Het pensioenfonds beoordeelt elke belegging op grond van risico- en rendementsoverwegingen in relatie tot de verplichtingenstructuur. Dit betekent dat ook beleggingen die op zichzelf bezien een hoog risico bevatten maar in samenhang met andere beleggingen een verbetering van het totale risico ten opzichte van de verplichtingen kunnen opleveren, voor het pensioenfonds in aanmerking komen.

3.3. Principieel denkkader met betrekking tot de beleggingen

Het Pensioenfonds huldigt de volgende principiële uitgangspunten (Investment Beliefs) met betrekking tot de beleggingen:

- Het pensioenfonds belegt **slechts in beleggingscategorieën en - producten die het begrijpt** en waar het zich comfortabel bij voelt door een voldoende zicht op de inherente risico's
- Financiële markten zijn in hoge mate, maar niet volledig **efficiënt** als verwerkers van informatie.
- Door golven van sentiment en restricties via wetgeving kunnen de waarderingen van segmenten van de kapitaalmarkt zodanige waarden bereiken ten opzichte van hun **lange termijn evenwichtswaarden**, dat daarvan, mede in het licht van de actuele situatie op de financiële markten, gebruik gemaakt kan worden bij het kiezen van het strategische beleggingsbeleid
- Door het toepassen van **diversificatie** – het spreiden van de beleggingen over verschillende beleggingscategorieën – kan de rendement / risico verhouding van de beleggingen worden verbeterd, maar onder extreme omstandigheden (het ineens storten van de algemeen vigerende risico tolerantie) neemt de correlatie van de rendementen van de meeste gangbare beleggingscategorieën sterk toe.
Dit feit kan aanleiding geven om (bijzondere) derivaten of andere (verzekeringachtige) producten op te nemen in de portefeuille van het pensioenfonds, die logischerwijze niet of minder aan dit verschijnsel onderhevig zijn.
Voor zover de tracking errors van door het pensioenfonds te implementeren actieve beheerders onderling minder dan volledig zijn gecorreleerd, kan dat ook een bijdrage aan diversificatie leveren (bijvoorbeeld in een combinatie binnen de aandelen).
- Het **gebruik van Derivaten** kan bijdragen aan een (kosten-) efficiënt vermogensbeheer. Daarbij worden financiële derivaten gebruikt met defensieve bedoelingen, de beheersing van markt- en renterisico's. Er kan onder andere gebruik worden gemaakt van valutatermijncontracten, diverse futures contracten, aandelenopties, variance swaps en interest rate swaps.
- Aan het dragen van een aantal beleggingsrisico's wordt in de financiële markten een **structurele lange termijn beloning** verbonden, zoals aan het dragen van het **marktrisico** van diverse zakelijke waarden **en** aan het **kredietrisico** in de vastrentende sfeer. Het pensioenfonds, een lange termijn belegger, wenst hiervan gebruik te maken.
- Aan het dragen van **valutarisico's** is in de financiële markten geen structurele lange termijn beloning verbonden. Zwevende wisselkoersen en de daaruit voortvloeiende valutaresultaten kunnen echter wel bijdragen aan de diversificatie in een portefeuille. Ook kunnen onder specifieke omstandigheden uitspraken worden gedaan over de kracht van een vreemde valuta en de meest waarschijnlijke richting van diens koers ten opzichte van de euro en worden geïmplementeerd in de portefeuille (Alpha).
- Aan het dragen van het **renterisico** van veranderingen in de tijd van de rente termijn structuur (hoogte en vorm) en daarmee van een verschillend effect op de contante waarde van de verplichtingen en op die van de (vastrentende) beleggingen, wordt in de financiële markten geen structurele risicopremie verbonden. Voor zover er van een risicopremie sprake is, is dat de in het algemeen in de rente termijnstructuur opgenomen termijnpremie. In het licht van de feitelijke economische omstandigheden en van de markten kunnen wel uitspraken worden gedaan over de richting en risico's van de toekomstige renteniveaus. Met het oog op het

realiseren van de doelstelling van het fonds kan het wenselijk zijn om de mate waarin het fonds renterisico loopt aan te passen aan de feitelijke situatie op en aan de gehuldigde vooruitzichten (scenario's) voor de vastrentende kapitaalmarkten, alsmede aan de hoogte van de (nominale) dekkingsgraad van het fonds.

- Financiële markten kennen een risicopremie toe voor het lopen van **liquiditeitsrisico** waar het pensioenfonds als lange termijn belegger gebruik van kan maken. Onder extreme omstandigheden kan de liquiditeit van sommige beleggingen echter geheel opdrogen. Dit stelt grenzen aan het gebruik van illiquide beleggingen. Ten behoeve van een hoge mate van zekerheid van het doen van de uitkeringen, maakt dit een afweging ten aanzien van de liquiditeitseigenschappen van beleggingscategorieën en afgeleide instrumenten continu noodzakelijk.
- Met het oog op het bepalen van het beleggingsbeleid kan ons pensioenfonds zich niet onttrekken aan het formuleren van een **beeld van de toekomstige ontwikkeling** van de beleggingsomgeving, eventueel in de vorm van scenario's evenmin als aan het rekening houden met de relatie tot de verplichtingen van het pensioenfonds.
- Het toevoegen van waarde ten opzichte van de rendementen van een benchmark door het toepassen van actief beheer (het innemen van afwijkende posities binnen het universum van de benchmark) is mogelijk maar na het verwerken van kosten slechts aan een beperkt aantal beheerders gegeven op een op langere termijn consistente basis. Daarom overweegt het pensioenfonds voor elke beleggingscategorie **passief beheer tenzij** het pensioenfonds sterk overtuigd is van de vaardigheden van een beheerder om waarde toe te voegen en de inefficiëntie van de betrokken markt, in welk geval deze beheerder ook voldoende ruimte wordt gegeven zijn vaardigheden toe te passen. Met betrekking tot actieve beheerders verwacht het pensioenfonds dat specialisten met een specifieke beleggingsstijl (bijvoorbeeld Value versus Growth) en/ of slechts werkzaam op beperkte deelterreinen van het universum (bijvoorbeeld Europese Small Cap aandelen of High Yield obligaties), in beginsel een voorsprong hebben om beter dan gemiddelde resultaten te kunnen laten zien ten opzichte van hun benchmark.
- De gebruikelijke **beleggingsstrategieën** met benchmarks zoals die uit een te voren gekozen universum worden samengesteld met gewichten **bepaald door de marktkapitalisatie** van de betrokken individuele vermogenstitels hoeven niet een voor het pensioenfonds optimale verhouding van risico en rendement te vertonen (bijvoorbeeld met marktkapitalisatie gewogen obligatie benchmarks). Daarom kan het wenselijk zijn om andere uitgangspunten te hanteren en **benchmarks vast te stellen die op basis van andere wegen zijn samengesteld** (bijvoorbeeld 'Fundamental Indices').
- Het betrekken van **ESG-criteria** (Environment, Social en Governance) bij de selectie van individuele beleggingsobjecten kan gunstig bijdragen aan de beperking van de inherente risico's van de portefeuille van het pensioenfonds (zie artikel 4.8 hierna).

3.4. Risico's en risicobeheersing

Het kernrisico waaraan het pensioenfonds onderhevig is, is dat de waardeontwikkeling van de beleggingen zodanig kan gaan afwijken van die van de verplichtingen dat daardoor de doelstellingen van het pensioenfonds, waaronder de toeslagambitie, in gevaar komen.

De generieke sturing van de beleggingsrisico's vindt plaats door de vaststelling in het Beleggingsplan van (strategische) normwegingen voor de toe te passen beleggingscategorieën en de toegestane bandbreedtes daaromheen. Het beleggingsplan is opgenomen als bijlage 1B en wordt jaarlijks geactualiseerd en vastgesteld.

Als onderdelen van het beleggingsrisico onderkent het pensioenfonds:

- **Marktrisico** (Beta), beheerst door selectieve toepassing van beleggingscategorieën en normwegingen met bandbreedtes;
- **Renterisico**, beheerst door het geheel of gedeeltelijk met elkaar in overeenstemming brengen van de rentegevoeligheid (duratie) van de (vastrentende) beleggingen en van de verplichtingen, bijvoorbeeld door het gebruik van 'Rente Swaps'.
- **Kredietrisico**, beheerst door normering van de blootstelling aan debiteuren met diverse kredietwaardigheidsbeoordeling ('credit rating'). Het uitlenen van effecten (**securities lending**) wordt niet of slechts in beperkte mate onder strikte voorwaarden toegepast.

- Specifiek **tegenpartijrisico bij derivaten posities**, beheerst door selectie van en spreiding over hoogwaardige tegenpartijen en door de keuze voor onderpand van de hoogste kwaliteit en liquiditeit alsmede, waar relevant (Swaps), het hanteren van ISDA- en CSA-overeenkomsten;
- **Liquiditeitsrisico**, beheerst door een maximering van het illiquide segment van de beleggingen van het pensioenfonds;
- **Risico van actief beheer** (Alpha), voor wat betreft de posities op categorieniveau, beheerst door de strategische bandbreedtes en voor wat de posities binnen een categorie betreft, beheerst door een algemene voorkeur voor passief beheer en begrenzing van de toegestane tracking error, alsmede het opleggen van bandbreedtes voor en limieten aan posities binnen de portefeuilles.
- **Politiek en/of reputatie risico**, voor zover is onderkend, wordt meegewogen bij de selectie van beleggingscategorieën.

Verder onderkent het pensioenfonds dat het **operationele risico's** loopt. Voor de beheersing van de interne operationele risico's worden maatregelen geïmplementeerd als bevoegdhedenregeling, uitwijkregeling en incidentenmanagement. Met betrekking tot de operationele risico's bij uitbesteding wordt het comfort hierover meegenomen bij de selectie van partijen (o.a. ISAE 3402 - verklaringen).

3.5. Strategische allocatie

In het kader van een integrale benadering van de beleggingen en de verplichtingen wordt de invulling van het beleggingsbeleid gebaseerd op Asset Liability Management (ALM). De ALM-studie is maatgevend voor de verdeling over de beleggingscategorieën en wordt in beginsel eens in de drie jaren uitgevoerd, doch zoveel vaker als het bestuur van het pensioenfonds dat wenselijk acht of op grond van de Pensioenwet wordt verlangd.

Het bestuur neemt als eindverantwoordelijk orgaan de strategische en beleidsmatige beslissingen op beleggingsgebied, op advies van de beleggings- en controlecommissie. De strategische beleggingsmix is gebaseerd op de lange termijn gewenste samenstelling van het vermogen en de relatie tot de pensioenverplichtingen. De huidige strategische beleggingsmix bestaat uit 52% 'verplichtingen nabootsende' categorieën en 48% 'rendementsgenererende' categorieën. De portefeuille die als doel heeft om de verplichtingen na te bootsen bestaat uit hoogwaardige staatsobligaties, Europese en Amerikaanse credits, Nederlandse hypotheeklen en renteswaps. Deze portefeuille heeft als doel om de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen voor 45% af te dekken. De rendementsportefeuille bestaat uit aandelen, beursgenoteerd onroerend goed, infrastructuur, high yield obligaties, obligaties uit opkomende markten en leveraged loans.

4. Organisatie en procedures

4.1. Taken en verantwoordelijkheden

Het pensioenfonds is zich bewust van de rol die zij als pensioenbelegger vervult. Die rol dwingt haar tot grote zorgvuldigheid in haar handelen. Het pensioenfonds is te allen tijde bereid verantwoording af te leggen over haar beleggingsgedrag en de gevolgen die dit heeft voor de belanghebbenden.

Binnen het pensioenfonds adviseert de beleggings- en controlecommissie in samenspraak met haar adviseurs het bestuur over de samenstelling van de beleggingsportefeuille en de selectie van de vermogensbeheerders. Het bestuur blijft, zonder enige uitzondering, eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van het pensioenfonds inclusief het beleggingsproces. De beleggings- en controlecommissie legt verantwoording af aan het bestuur.

Ieder kwartaal wordt de beleggings- en controlecommissie geïnformeerd via de fiduciair manager en de risk manager over de ontwikkeling van en de resultaten uit het belegd vermogen.

Via de flow charts (zie bijlage 1D) is het gehele vermogensbeheerproces, inclusief dat voor het cash management schematische in beeld gebracht.

4.2. Nevenactiviteiten

Het pensioenfonds ontwikkelt activiteiten die het in staat stellen de kerntaken zo goed mogelijk uit te voeren. Voor zover die activiteiten niet behoren tot de kerntaken van een pensioenfonds, brengt het pensioenfonds deze onder in een aparte rechtspersoon. Tussen het pensioenfonds en deze rechtspersoon zal geen sprake zijn van:

- financiële kruisstromen die de rechtspersoon tot niet-marktconform concurrentievoordeel strekken;
- personele unies tussen het bestuur van het pensioenfonds enerzijds en het bestuur van de rechtspersoon anderzijds;
- toegang tot kennis en gegevensbestanden van het pensioenfonds, anders dan op voorwaarden die door wet- en regelgeving worden toegestaan;
- gebruik van de naam en het beeldmerk van het pensioenfonds door de rechtspersoon.

Op dit moment zijn door het pensioenfonds geen nevenactiviteiten ondergebracht in een aparte rechtspersoon.

4.3. Uitbesteding

De selectie van derden, zoals vermogensbeheerders, vindt plaats aan de hand van enerzijds de eisen die terzake door DNB worden gesteld en anderzijds door het bestuur en de beleggings- en controlecommissie van het pensioenfonds gehanteerde criteria die samenhangen met beschikbare deskundigheid, de cultuur van de eigen organisatie, schaalvoordelen en flexibiliteit. De selectie van derden en de beoordeling van hun prestaties vinden plaats op basis van objectieve criteria. De gemaakte afwegingen en de daarbij gehanteerde argumenten blijken uit een systematisch opgebouwd selectie- en evaluatiedossier.

Uitbesteding van vermogensbeheer vindt plaats op basis van een service level agreement (SLA). Deze overeenkomst voldoet (ten minste) aan de door DNB daaraan te stellen eisen.

Gedurende de periode van uitbesteding draagt het pensioenfonds zorg voor de instandhouding en naleving van afdoende controlemechanismen om uitbestedingsrisico's te beheersen.

In bijlage 1A is de nadere beschrijving opgenomen van de rol van de fiduciaire manager en de richtlijnen per beleggingscategorie.

In bijlage 1B zijn de beleggingsrichtlijnen per asset manager opgenomen.

4.4 Rapportage

De beleggings- en controlecommissie bespreekt op kwartaalbasis het gevoerde en te voeren beleggingsbeleid met het bestuur. Daarnaast is er ieder kwartaal een vergadering van de beleggings- en controlecommissie, waarin ook wordt gesproken over de ontwikkelingen op de financiële markten.

4.5 Kostenbeheersing

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid maakt het pensioenfonds geen andere kosten dan die welke redelijk en proportioneel zijn in relatie tot de omvang en de samenstelling van het belegd vermogen en de doelstelling van het pensioenfonds.

4.6 Deskundigheid

Het pensioenfonds draagt er zorg voor dat zij in alle fasen van het beleggingsproces beschikt over de deskundigheid die vereist is voor:

- een optimaal beleggingsresultaat;

- een professioneel beheer van de beleggingen; en
- de beheersing van de aan beleggingen verbonden risico's.

4.7 Scheiding van belangen

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gewaakt voor belangenverstremgeling. Met het oog daarop zijn de leidinggevend en medewerkers van het pensioenfonds gehouden een gedragscode na te leven.

Een interne compliance officer ziet toe op naleving van de gedragscode.

4.8 Corporate governance

Het pensioenfonds heeft bijzondere aandacht voor de lange termijn doelstellingen van de ondernemingen waarin wordt belegd in termen van duurzame economische groei. Het pensioenfonds betreft informatie over duurzame economische groei bij de analyses van de kwaliteit van ondernemingen en brengt het belang daarvan tevens onder de aandacht van haar dienstverleners zoals externe vermogensbeheerders.

Het pensioenfonds is van mening dat duurzaamheid en corporate governance onlosmakelijk met zorgvuldig ondernemerschap verbonden zijn. De ondernemingsleiding moet in staat zijn hierover verantwoording af te leggen. Een dergelijke verantwoording is inherent aan goed ondernemingsbestuur en daarmee van belang om te voorkomen dat de onderneming zich gaat vervreemden van de samenleving waarvan zij deel uitmaakt.

De activiteiten van het pensioenfonds op het gebied van duurzaamheid en corporate governance vormen voor het pensioenfonds geen doel op zichzelf. Uitvoering van het beleid van het pensioenfonds op deze gebieden wordt steeds getoetst aan haar primaire verantwoordelijkheid om een optimaal rendement te genereren in het belang van de belanghebbenden bij het pensioenfonds.

Het pensioenfonds draagt uit dat beursgenoteerde ondernemingen duurzaam in staat moeten zijn een maximale opbrengst te genereren voor hun aandeelhouders, en beoordeelt het beleid van bestuur en raad van commissarissen van een onderneming in het licht van die doelstelling. Deze doelstelling impliceert dat een onderneming de belangen van andere bij de onderneming betrokken stakeholders, zoals werknemers, klanten, leveranciers en verschaffers van vreemd vermogen, niet kan negeren.

Mede gelet op het internationale karakter van haar aandelenportefeuille beoordeelt het pensioenfonds de kwaliteit van de corporate governance op basis van beginselen en codes die door gezaghebbende internationale organisaties worden opgesteld. Daarnaast betreft het pensioenfonds waar mogelijk en relevant ook nationale beginselen en codes in haar oordeel; voor Nederland geldt dit in het bijzonder voor de 'Code Tabaksblat'. Het beleid van het pensioenfonds met betrekking tot corporate governance (waaronder begrepen de wijze waarop zij hierover verantwoording aflegt) is nader uitgewerkt in de Code Corporate Governance van het pensioenfonds.

4.9 Stemrecht

Het pensioenfonds maakt waar mogelijk gebruik van haar stemrecht waarbij het uitgangspunt is: "protecting shareholder value".

Het pensioenfonds mandateert de vermogensbeheerders hoe gestemd dient te worden op aandeelhoudersvergaderingen en geeft de navolgende instructie voor wat betreft de uitoefening van het stemrecht:

1. Het bevorderen van Corporate Governance, ten einde te verzekeren dat het management en Raad van Bestuur hun verplichtingen richting aandeelhouder nakomen.
2. Vergroten transparantie en duidelijk maken van verantwoordelijkheden.

3. Gelijke behandeling van aandeelhouders (w.o. beloning).

Voorstellen in Ava's die het bovenstaande bevorderen dienen te worden gesteund en die Corporate Governance tegenwerken zullen worden afgewezen, zoals aanstelling van Raad van Bestuursleden en accountants, samenstelling van de vermogensstructuur, fusie- en overname maatregelen, beloning van management en overige zaken zoals Social and Corporate Responsibility.

4.10 Verbod op clustermunitie

Vanaf 1 januari 2013 geldt een wettelijk verbod op het (laten) uitvoeren van transacties, het verstrekken van leningen of verwerven van niet vrij verhandelbare deelnemingen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, distributie of verkoop van clustermunitie of cruciale onderdelen daarvan. De handhaving van het verbod heeft plaats vanaf 1 april 2013. Vanaf die datum wordt een 'redelijke' termijn in acht genomen waarbinnen die financiële instrumenten, leningen of niet vrij verhandelbare deelnemingen van de hand gedaan of beëindigd dienen te zijn.

Het pensioenfonds zal erop toezien dat niet belegd wordt in bedrijven op de gepubliceerde lijst. Hiertoe zal deze lijst door het pensioenfonds gedeeld worden met haar vermogensbeheerders, vergezeld van het verbod om in de betreffende ondernemingen te beleggen. In de uitbestedingsovereenkomst met de vermogensbeheerder wordt geregeld de wijze waarop de vermogensbeheerder invulling geeft aan dit verbod. De risk manager ziet hierop toe en rapporteert hierover aan het pensioenfonds.

Het wettelijk verbod zal overigens niet gelden voor transacties in door derden beheerde beleggingsinstellingen en indices waarbij de producenten van clustermunitie en of daarbij betrokken ondernemingen, minder dan 5% van de waarde van die beleggingsinstelling of index vertegenwoordigen.